

Kako će izgledati Vlada? Da li će biti ravnopravna, obrazovana, mlada, regionalno rasprostranjena, leva ili desna?

**PROFIL MINISTARA
VLADE REPUBLIKE SRBIJE
2001. – 2016.**

Institut za evropske poslove sproveo je u maju i junu 2016. godine istraživanje o profilu predsednika, potpredsednika i ministara Vlade Republike Srbije u sazivima od 2001. do danas, na osnovu izvora koji su dostupni javnosti, uključujući odluke o izboru predsednika, potpredsednika i ministara u Vladi Srbije, koje donosi Narodna skupština. Analiza je izvršena na osnovu **pet kategorija: polna struktura, starosna struktura, mesto rođenja, obrazovna struktura i pozicioniranje na političkom spektru odnosno pripadnost političkoj partiji.**

Cilj ovog istraživanja jeste upoznavanje građana sa profilima lica koja su ih predstavljala u izvršnoj vlasti Srbije u poslednjih 15 godina, kao i da se analizom svih saziva Vlada Republike Srbije od 2001. do 2016. godine daju preporuke za buduću kompoziciju vlade koristeći gore pomenute pet kategorije.

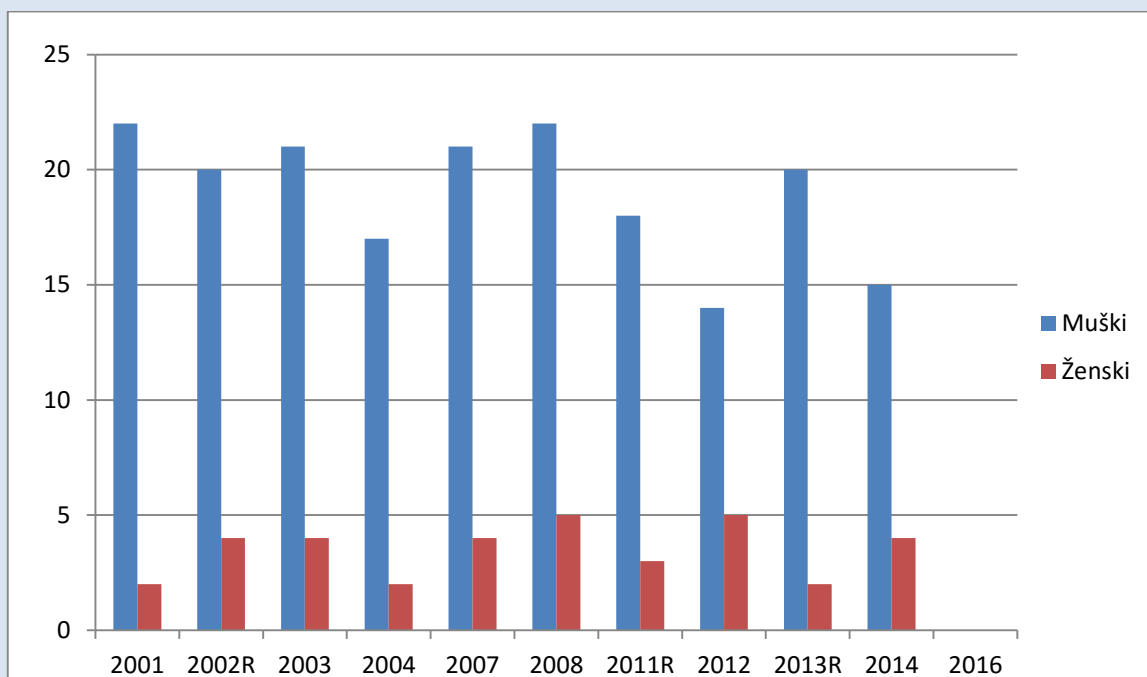
Istraživanje je obuhvatilo analizu deset saziva Vlade Republike Srbije u trenutku konstituisanja, uključujući tri rekonstrukcije (R) i ukupno 225 ministara, koristeći se sa pet kategorija: polna struktura, odnosno koliki je udeo ministarki, a koliki ministara u ukupnom broju u svakom od saziva, zatim starosna struktura odnosno koje je prosečno godište svakog od saziva, mesto rođenja kao treća kategorija, koja pruža informacije da li su u svakom od saziva bili zastupljeni interesi svih delova Srbije, ili samo nekih značajnijih centara. Četvrta kategorija istraživanja je obrazovna struktura odnosno koliki je udeo fakultetski obrazovanih ministara u svakom od saziva, zatim je analiziran broj ministara sa magistraturom/masterom odnosno zvanjem doktora nauka. Poslednja kategorija predstavlja analizu pozicioniranja ministara iz svakog saziva na političkom spektru i pri obradi podataka iz ove kategorije Institut je koristio činjenicu na predlog koje partije su postavljeni, kao glavni parametar ne ulazeći u pojedinačne odluke i stavove.

Podaci koji su korišćeni preuzeti su iz odluka o izboru predsednika i potpredsednika Vlade Republike Srbije i ministara u Vladi Republike Srbije odnosno njenih članova, a Institut se koristio i zvaničnim aktima dostupnim na zvaničnom sajtu Vlade Republike Srbije, Narodne Skupštine Republike Srbije i izbornih lista predatih Republičkoj izbornoj komisiji kada su u pitanju godišta, mesta rođenja i pripadnost političkim strankama, a za pozicioniranje političkih stranaka analizirane su njihove veb stranice i medijski izveštaji nedeljnika Vreme i NIN i na kraju, korišćena je pravna baza Paragraf Lex. Prilikom prikupljanja i obrade podataka Institut nije došao do značajnijih poteškoća.

Institut se nije bavio ministrima koji su davali ostavke, odnosno njihovim zamenama budući da nisu značajno uticali na rezultate. Takođe, nismo se bavili verifikacijom dokumenata, javne podatke o stručnoj spremi, polu, godištu, mestu rođenja i pripadnost političkoj partiji uzeli smo kao datost iz navedenih dokumenata, bez forenzičnih provera tačnosti podataka.

Nakon upoznavanja sa istraživanjem saznacete koji je to saziv Vlade imao najmanje žena, koji je to najmlađi saziv Vlade, koji je bio više levo orjentisan, a koji desno, kao i to koji saziv ima najviše visokoobrazovanih ministara, kao i onih sa zvanjem doktora nauka.

1. RAVNOPRAVNOST POLOVA

Ilustracija 1: Broj muških i ženskih članova Vlade Republike Srbije

Ilustracija 1 prikazuje odnos muškaraca i žena ministara u različitim sazivima Vlade Srbije od 2001. do 2016. godine. Podaci do kojih je Institut došao u toku istraživanja, koji su i grafički prikazani ne idu u prilog činjenici da žene čine većinu građana Srbije. Kada se stvari posmatraju na ovaj način, ne možemo govoriti o ravnopravnosti polova, a ponajmanje o pravednom predstavljanju žena u najvažnijem izvršnom telu u zemlji. Institut ovim putem poziva državne organe i njene predstavnike da na transparentniji i odgovorniji način reše izazov koji predstavlja zastupljenost žena kako u Vladi Srbije, tako i u ostalim institucijama. Ženska perspektiva može obogatiti politički život i javnu diskusiju i na to ne treba gledati samo kao na zahtev savremenog doba već i kao prednost koju Srbija može da iskoristi.

Sazivi Vlada koji su imali najveći, mada opet nedovoljan broj žena među svojim redovima su oni iz 2008. i 2012. godine (po pet ministarki u oba saziva). Jedino je Vlada Ivice Dačića iz 2012. imala preko 30% žena u sazivu, tačnije 35%. Nakon rekonstrukcije 2013. taj broj pao je na 10%. Vlada Aleksandra Vučića iz 2014. godine imala je 27% žena, dok je najmanje žena imala Vlada Zorana Đinđića iz 2001., svega 9%. Nakon rekonstrukcije đinđićeve Vlade u 2002. broj se popeo na 20%. Može se zaključiti da je pitanje zastupljenosti žena i dalje nedovoljno razvijeno i da faktičke ravnopravnosti polova Srbiji još uvek nema. U 2016. godini zaista nema više opravdanja za nepostojanje ravnopravnosti. Istraživanja pokazuju da žene u društvu rade više i da su manje plaćene od svojih kolega. Učešćem žena u vladi Srbije šalje se i poruka društvu da je i ženama mesto na pozicijama odlučivanja i donošenja odluka koje se tiču svih nas. Verujemo da je članstvo u Vladi prvi korak ka eliminisanju velike razlike u društvenom položaju žena i muškaraca u Srbiji. Do ravnopravnosti se dolazi i jednakim učešćem oba pola u izvršnoj vlasti.

Ovim putem pozivamo mandataru i narodne poslanike da odgovorno pristupe rešavanju ovog izazova, i da iskoriste pozitivan primer Zakona o izboru narodnih poslanika (Član 40a), koji nalaže da među svaka tri člana mora biti najmanje jedan pripadnik onog pola koji je manje zastupljen, tako da sledeća vlada ima 30% žena.

2. STAROSNA STRUKTURA

Ilustracija 2: Presek prosečnog godišta članova saziva Vlade Republike Srbije od 2001. do 2016. godine

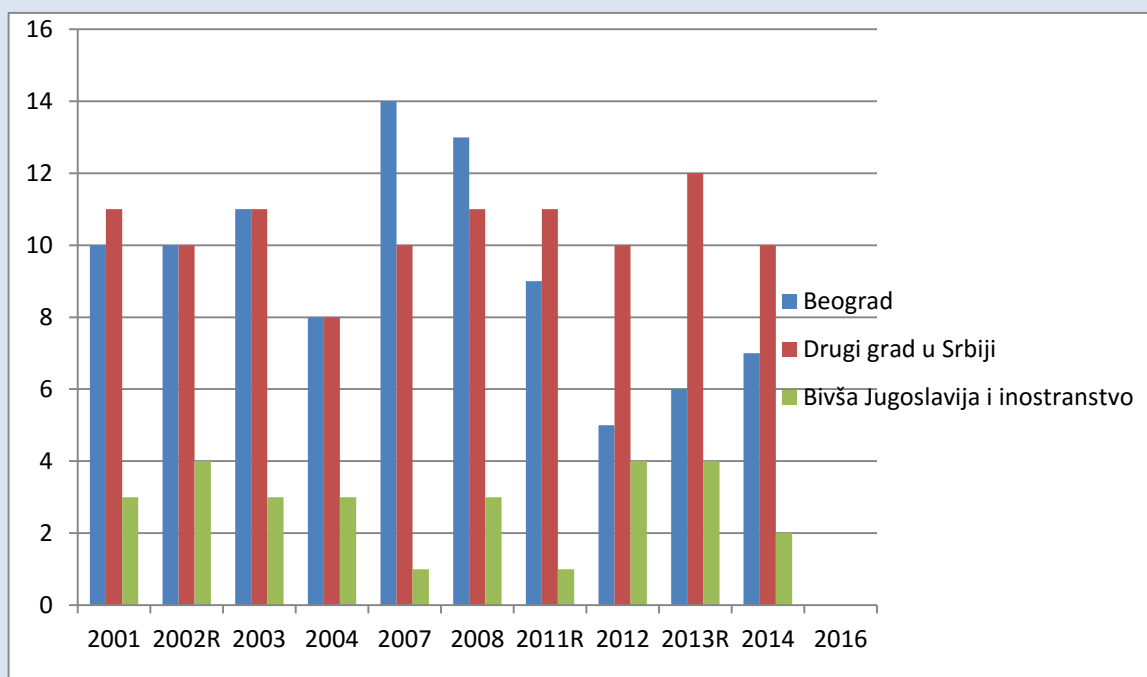
Ova kategorija je analizirana kako bi građani Republike Srbije imali uvid u to koliko su, u proseku, imali godina oni koji su ih predstavljali u Vladi Srbije, i da li možemo govoriti o podmlađivanju političke scene Srbije ili još nije došlo vreme za to.

Na osnovu podataka do kojih je došao Institut, najmađi saziv Vlade Srbije su oni kojima su predsedavali premijer Aleksandar Vučić iz 2014. godine (član/članica Vlade ima prosečno 45 godina), i 2007. godine sa Vojislav Koštunica (45 godina). Četiri Vlade Srbije su imale prosečan broj godina ministara od 47, dok je najstarija bila Vlada Ivice Dačića iz 2012. sa 54 godine. Ukupno, u deset Vlada Srbije, prosečan član/članica imao je 48 godina.

Istraživanje CESID-a pokazuje da svega 10% mladih od 18 do 30 godina koristi svoje pravo glasa naspram 90% penzionera. Prepoznavanje političkih institucija kao mehanizam za ostvarivanje prava je gotovo nemoguće u društvu u kome mladi nemaju svoje predstavnike. Oni na taj način na vladu gledaju kao na strano telo koje ne služi dobrobiti svih već isključivo partikularnim interesima. Uporište za ovu tvrdnju mogu naći i u budžetu Srbije, svega 0.01% budžeta se izdvaja za omladinsku politiku. Želja da se nešto promeni kroz institucije, odnosno učlanjivanje u političke partije gotovo da ne postoji. Mladi političke partije vide kao korupirane skupine čije je članstvo neophodno samo zarad potencijalnog dobijanja posla. Drugim rečima, mladi ne prepoznaju važnost institucija i svog uticaja na njih, između ostalog i zbog činjenice da gotovo nikad nisu predstavljeni u izvršnim organima.

Institut upućuje preporuke mandataru i narodnim poslanicima da u sledeći sastav Vlade uključi veći broj mladih do 30 godina, a s obzirom na podatak da mali procenat budžeta odlazi na omladinske politike, smatramo da je to pitanje kojem ove institucije treba ozbiljno da pristupe i neophodno je da uspostave pozitivan primer uključivanja mladih ljudi u rad državnih institucija i mogućnost donošenja odluka u istim.

3. REGIONALNA RASPROSTRANJENOST

Ilustracija 3: Prikaz mesta rođenja članova svih saziva Vlade Republike Srbije od 2001.- 2016. godine

Institut je takođe analizirao i da li su oni koji su nas predstavljali u Vladi Republike Srbije i zauzimali ministarske fotelje bili pojedinci pretežno rođeni u Beogradu, Novom Sadu ili nekom drugom većem gradu u Srbiji, nekom od manjih gradova u Srbiji, ili u nekoj od zemalja bivše Jugoslavije ili inostranstvu.

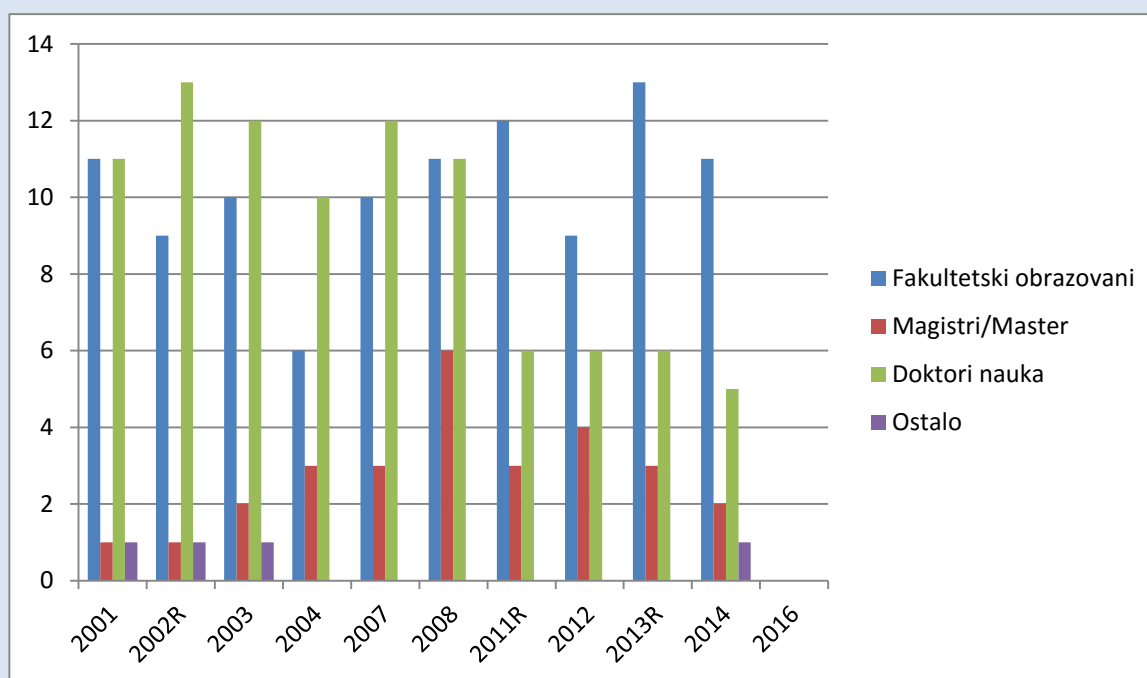
Sazivi Vlade Republike Srbije koji imaju najveći broj ministara iz Beograda jesu oni iz 2007. i 2008. godine, na čelu sa Vojislavom Koštunicom (2007.) i Mirkom Cvetkovićem (2008.). U ovim sazivima po 14 ministara, od ukupno 25 članova Vlade 2007. godine, i 28 članova Vlade 2008. godine rođeno je u Beogradu, što svakako predstavlja trend centralizovanja političke scene koji doprinosi nejednakom zastupanju drugih gradova i opština odnosno njihovih interesa.

Zanimljiv je trend koji je nastao od 2011. i rekonstrukcije Vlade Srbije, da su u većini ministri rođeni van Beograda. To je najizraženije bilo u rekonstruisanoj Vladi od 2013. gde je 12 od 22 ministra rođeno van Beograda. Od 2011. redovno je i više od 50% ministara u Vladi rođeno van Beograda. Dve Vlade su imale jednak broj ministara rođenih u Beogradu i van njega, ne računajući rođene u inostranstvu. Od deset, dve Vlade su imale najveći broj ministara rođenih u Beogradu, pomenuta druga Vlada Vojislava Koštunice i Vlada Mirka Cvetkovića. Najmanje rođenih Beograđana bilo je u Vladi Ivice Dačića iz 2012. ukupno pet.

Tri ministra su bila rođena u Novom Sadu, Nišu i Šapcu, po dva u Kruševcu, Somboru i Trsteniku, dok nijedan ministar od 225 koliko ih je bilo dosad nije rođen u Kragujevcu.

Institut zauzima stav da u svakom od saziva moraju biti podjednako predstavljeni svi upravni okruzi Republike Srbije, kako bi se svačiji glas mogao čuti, i kako bi građani imali poverenja u izvršnu vlast da će obećano i ispuniti. Način donošenja odluka određenog člana Vlade i stavovi koje on ili ona zauzima umnogome zavise i od mesta odakle taj pojedinac dolazi, stoga je neophodno uspostaviti ravnotežu i proporcionalnu zastupljenost svih okruga u svakom od saziva Vlade.

4. OBRAZOVNA STRUKTURA

Ilustracija 4: Prikaz obrazovne strukture članova Vlade Republike Srbije

Pitanje koje svakako izaziva puno kontroverzi jeste da li ministri u Vladi Srbije imaju adekvatno obrazovanje za obavljanje funkcija iz resora za koji su raspoređeni. Rezultati do kojih je došao tim Instituta predstavljaju osnovne zakonitosti vezane za ovo pitanje u prethodnih 15 godina, od uspostavljanja demokratske vlasti u Srbiji.

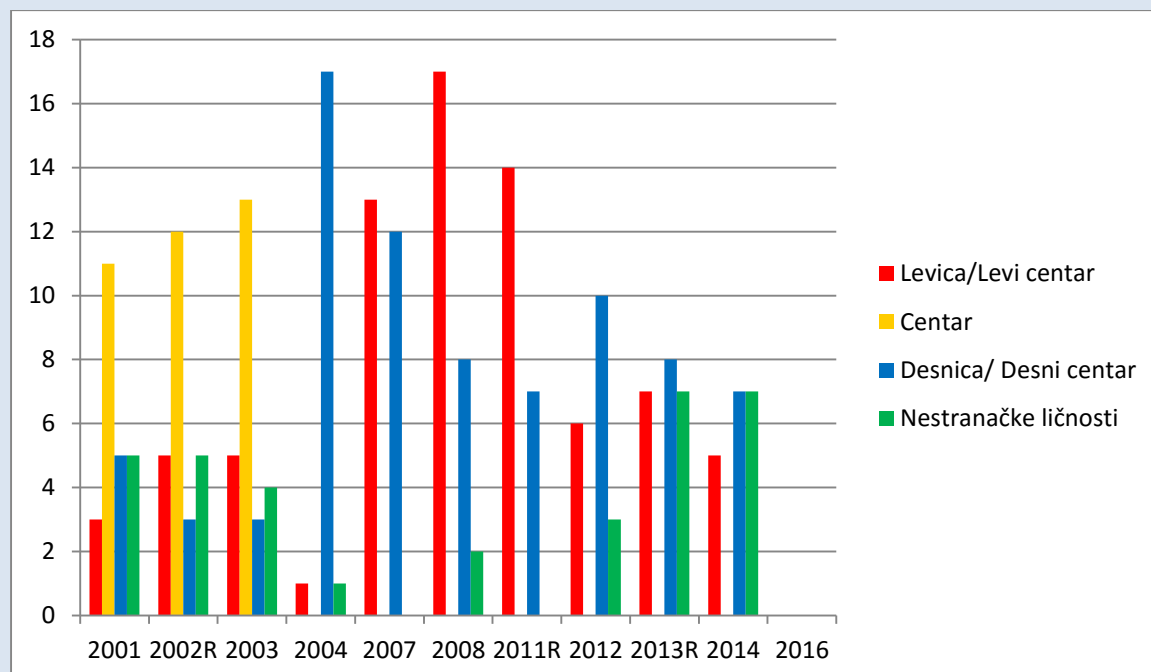
Sazivi Vlada Srbije koji u svojim redovima imaju najviše samo do fakultetski obrazovane ministre su onaj iz rekonstruisane Vlade Ivica Dačića iz 2013. sa 13 ministara, a zatim iz rekonstruisane Vlade Mirka Cvetkovića iz 2011. gde ih je bilo 12. Vlada Aleksandra Vučića je imala 11 ministara koji su završili samo osnovne studije.

Sazivi koji imaju najviše doktora nauka u svojim redovima, su sazivi iz 2002., kada je rekonstruisana Vlada Zorana Đinđića, njih 13, a zatim iz 2003. sa Zoranom Živkovićem na čelu i 2007. sa Vojislavom Koštunicom, ukupno 12. Saziv sa najmanjim brojem fakultetski obrazovanih je iz 2004. godine. Procentualno gledano prva Vlada Vojislava Koštunice imala je najviše doktora nauka, dok najmanje doktora nauka ima saziv Vlade Aleksandra Vučića iz 2014., sa svega pet ministara koji poseduju zvanje doktora nauka u nekoj od naučnih oblasti.

OECD izveštava da je za stabilan rast BDP-a potrebno da ekonomija, odnosno društvo ima minimum 20% visokoobrazovanih. Uprkos agendi 2020 ministarstva prosvete, malo je izgleda da će Srbija ovaj nivo ostvariti do 2020. budući da popis iz 2011. pokazuje da je svega 10% građana Srbije fakultetski obrazovano. Drugi izveštaji pokazuju indicije da se kvalitet obrazovanja u Srbiji smanjuje nauštrb većeg broja diploma.

Očekujemo od mandatarata i narodnih poslanika da izaberu Vladu koja ima kompetentne i visokoobrazovane ljude koji će moći da izađu u susret izazovima sa kojim se naše društvo suočava. Posebno bi trebalo da obrate pažnju na obrazovni sistem koji je motor svake ekonomije. Institut će analizirati obrazovne profile članova vlade po njenom formiranju.

5. POZICIONIRANJE NA POLITIČKOM SPEKTRU

Ilustracija 5: Prikaz ideološke opredeljenosti određenih saziva Vlade Republike Srbije

Pozicioniranje članova Vlade na političkom spektru Srbije, urađeno je prvenstveno na osnovu pripadnosti određenoj političkoj stranci.

Zbog velikog broja stranaka koje su sačinjavale Vlade Zorana Đinđića i zatim Zorana Živkovića, te vlade mogu se karakterisati kao vlade centra, i to sa 5 ministara koji su bili pro - desno opredeljeni, i troje koji su predloženi iz partija koja su imale levu ideologiju. Nakon odlaska DSS, barem formalno, vlade su imale slabiji desni karakter.

U narednim godinama partije su jasnije izlagale svoju ideologiju, te se pozicija centra, barem formalno gubi i dolazi do jasnije polarizacije na levo – desno. Saziv Vlade koji je imao u svom sastavu najviše ministara koji su bili predloženi ispred stranaka desnih ideologija je saziv iz 2004. godine, sa Vojislavom Koštunicom kao predsednikom Vlade. Od 19 ministara, 17 su iz partija koje naginju ka desno.

Kada je Mirko Cvetković bio na čelu Vlade Republike Srbije (2008.), taj saziv je u svojim redovima imao najveći broj ministara levog opredeljenja, čak 17 ministara, od ukupno 27. Rekonstrukcija iz 2011. smanjila je taj broj na 11.

2012. dolazi do promene na desno, kada SNS osvaja većinu na izborima, uz jak uticaj SPS sa leve. Vlada Aleksandra Vučića iz 2014. godine je imala 7 ministara koji su bili jesu nestranačke ličnosti koje su predložene od strane najzastupljenije stranke u tadašnjoj Vladi, odnosno SNS, a koji zvanično nisu zastupali u javnosti vrednosti nijedne od pomenutih ideologija, već su bili angažovani kao stručnjaci iz određenih oblasti.

Institut ovim putem poziva Vladu Republike Srbije da odgovorno i temeljno pristupi formiranju novog saziva, kao i da nastoji da ukloni nedostatke koji su bili приметni u radu dosadašnjih saziva, a koje je Institut istakao kroz rezultate istraživanja.

6. PROSEČAN ČLAN VLADE SRBIJE

Godina	Premijer	Prosečan član Vlade
2001	Zoran Đinđić	Iz Beograda, 47 godina, ekonomista, pozicija: centar
2002R*	Zoran Đinđić	Iz Beograda, 47 godina, ekonomista, pozicija: centar
2003	Zoran Živković	Iz Beograda, 47 godina, ekonomista, pozicija: centar
2004	Vojislav Koštunica	Iz Beograda, 49 godina, pravnik, pozicija: desno
2007	Vojislav Koštunica	Iz Beograda, 45 godina, pravnik, pozicija: desno
2008	Mirko Cvetković	Iz Beograda, 46 god., ekonomista, pozicija: centar-levo
2011R	Mirko Cvetković	Iz Beograda, 49 godine, ekonomista, pozicija: centar-levo
2012	Ivica Dačić	Iz Beograda, 54 godina, ekonomista, centar
2013R	Ivica Dačić	Iz Beograda, 49 godine, pravnik, centar-desno
2014	Aleksandar Vučić	Iz Beograda, 45 godina, ekonomista, desno

Tabela 1 pokazuje prosečnog člana vlada Srbije od 2001. do 2016.

*R = rekonstruisana vlada.

Na osnovu podataka do kojih je Institut za evropske poslove došao, **prosečni član Vlade** za sve sazive od 2001. godine do danas je **muškarac star 48 godina, iz Beograda, po struci ekonomista i centar-desno je orijentisan.**

Anex 1: Sastavi vlada u vreme konstituisanja i rekonstrukcije se nalaze u prilogu.

INSTITUT ZA EVROPSKE POSLOVE

Dvadeset sedmog marta 25a
Beograd
office@iea.rs, www.iea.rs

AUTORI

Đurđa KOVAČ, Politikološkinja
Tibor MOLDVAI, Politikolog
Naim Leo BEŠIRI, Politikolog

Beograd, jun 2016. g.

© Institut za evropske poslove

